

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально – науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

06-03-318М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та курсової роботи із
навчальної дисципліни «Антикризовий менеджмент та
фінансова санація підприємства» для здобувачів вищої освіти
другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною
програмою «Управління фінансово-економічною безпекою»
спеціальності 073 «Менеджмент»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою з
якості ННІЕМ
Протокол № 2 від 20.09.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та курсової роботи із навчальної дисципліни «Антикризовий менеджмент та фінансова санація підприємства» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Управління фінансово-економічною безпекою» спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Мельник Л. М., Дума В. Л. – Рівне : НУВГП, 2023. – 65 с.

Укладачі: Мельник Л. М., к.е.н., доцент, Дума В. Л., к.е.н., доцент.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Керівник (гарант) ОП: Ляхович Ольга Олександрівна. к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

© Л. М. Мельник,
В. Л. Дума, 2023
© НУВГП, 2023

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи теоретичних знань та практичних навичок з питань діагностування кризових явищ на підприємстві та прогнозування їх наслідків; розробки механізму антикризового управління та вибору форм, методів, інструментів фінансової санації підприємства.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фінансово - економічні відносини, що виникають в процесі антикризового управління та фінансової санації суб'єктів господарювання.

Після вивчення даного курсу студенти повинні знати:
сутність антикризового менеджменту та його механізми;
загальні методологічні принципи проведення санації, банкрутства та ліквідації підприємств;
економіко – правові аспекти проведення санації.

Після вивчення даного курсу студенти повинні вміти:
діагностувати кризові явища та прогнозувати їх наслідки;
складати план санації;
проводити санаційний аудит;
обирати оптимальні рішення щодо фінансування санації.

Навчальним планом підготовки магістрів за спеціальністю 073 «Менеджмент» (Управління фінансово-економічною безпекою) передбачено виконання курсової роботи з дисципліни «Антикризовий менеджмент та фінансова санація підприємства».

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

1. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#n1753>.

2. Кривов'язюк І. В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 396 с.

3. Белай С. В. Державні механізми протидії кризовим явищам соціально-економічного характеру: теорія, методологія, практика: монографія. Харків : Вид-во НАНГУ, 2015. 349 с.

4. Кульчій І. О. Антикризове управління : навчальний посібник. Полтава : ПолтНТУ, 2016. 120 с.

5. Ларіонова І. К. Антикризове управління. Київ : Наука, 2016. 362 с.

6. Melnyk L. M. (2020). Застосування моделі наскрізної оптимізації фінансових і матеріальних потоків у механізмі забезпечення фінансової безпеки на підприємствах оборонної промисловості. / G. Shemayeva, I. P. Mihus, V. M. Shemayev, V. V. Shemayev, L. M. Melnyk. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики» Том 2 № 33 (2020). С.400–410. URL: <https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd>. (Web of Science)

7. Скібіцька Л. І., Матвеев В. В., Щелкунов В. І., Подреза С. М. Антикризоровий менеджмент : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 584 с.

8. Шатайло О. А. Змістовна характеристика системи антикризового управління. *Бізнес Інформ*. 2019. №5. С. 217–226. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-5-217-226>

9. Невмержицька С. М., Марценюк С. О. Причини виникнення та шляхи подолання фінансової кризи на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6075>

2.Завдання до виконання практичних занять

2.1. Основи теорії циклів і криз

План:

1. Життєвий цикл підприємства, фази розвитку та взаємозв'язок з кризовими процесами.
2. Теорії криз та кризових процесів.
3. Типологія кризових процесів.
4. Причини виникнення кризи та форми її прояву.
- 5.Зовнішні і внутрішні чинники виникнення кризи.
6. Процес розвитку кризи і її наслідки.

Основні поняття теми:

Диверсифікація фінансової діяльності – це використання альтернативних можливостей одержання доходу від різних, не пов'язаних одна з одною, фінансових операцій.

Життєвий цикл підприємства - це сукупність стадій, які проходить підприємство в процесі своєї життєдіяльності від створення до ліквідації.

Кризова ситуація – це збільшення кількості взаємопов'язаних кризових явищ, які призводять до незначного погіршення окремих показників діяльності підприємства, але не спричиняють руйнації системи самозбереження.

Підприємство – організаційно відокремлена і економічно самостійна ланка виробничої сфери господарства країни, що спеціалізується на виготовленні відповідної продукції, виконанні робіт та наданні послуг. Основною метою діяльності підприємства є задоволення потреб населення у продукції, яку воно виготовляє.

Ризик – це можливість таких наслідків прийняття рішень, за яких поставлені цілі частково або повністю не досягаються.

Фінансова криза – це фаза розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу його керівництва на фінансові відносини.

Тестові завдання:

1. За метою та характером діяльності підприємства поділяють:

- а) комерційні та некомерційні;
- б) приватні, колективні, державні;
- в) національні, іноземні, спільні;
- г) великі, середні, малі.

2. За формою власності підприємства поділяють:

- а) комерційні та некомерційні;
- б) приватні, колективні, державні;
- в) національні, іноземні, спільні;
- г) великі, середні, малі.

3. За національною належністю капіталу підприємства поділяють:

- а) комерційні та некомерційні;
- б) приватні, колективні, державні;
- в) національні, іноземні, спільні;
- г) великі, середні, малі.

4. За кількістю працюючих та обсягом валового доходу підприємства поділяють:

- а) комерційні та некомерційні;
- б) приватні, колективні, державні;
- в) національні, іноземні, спільні;
- г) великі, середні, малі.

5. Із скількох стадій складається цикл розвитку підприємства:

- а) 3;
- б) 5;
- в) 2;
- г) 4.

6. Першою стадією розвитку підприємства є:

- а) старіння;
- б) зародження;
- в) зростання;
- г) стадія зрілості.

7. За сферою прояву виділяють ризики:

- а) внутрішній та зовнішній;
- б) короткостроковий та постійний;
- в) політичний, фінансовий, інвестиційний;
- г) малий, середній, високий.

8. За розміром ризики поділяють:

- а) внутрішній та зовнішній;
- б) короткостроковий та постійний;
- в) політичний, фінансовий, інвестиційний;

г) малий, середній, високий.

9. За тривалістю ризику поділяють:

- а) внутрішній та зовнішній;
- б) короткостроковий та постійний;
- в) політичний, фінансовий, інвестиційний;
- г) малий, середній, високий.

10. За змінністю у часі ризику поділяють:

- а) внутрішній та зовнішній;
- б) стратегічний, динамічний;
- в) політичний, фінансовий, інвестиційний;
- г) короткостроковий та постійний.

2.2. Антикризове управління підприємством

План:

- 1. Сутність антикризового управління та його етапи
- 2. Масштаби кризового стану підприємства
- 3. Механізми фінансової стабілізації підприємства

Основні поняття теми:

Антикризове управління – це така система управління, яка спрямована на вирішення задач інтенсивного розвитку підприємства завдяки мобілізації та інтенсифікації всіх ресурсів.

Оперативний механізм – система заходів, спрямована на зменшення поточних зобов'язань та збільшення грошових активів.

Тактичний механізм – система заходів, яка ґрунтується на використанні моделі фінансової рівноваги.

Стратегічний механізм – система заходів, яка базується на використанні моделі фінансової підтримки прискорення економічного росту підприємства.

Тестові завдання:

1. Антикризове управління являє собою:

- а) систему управління, яка спрямована на вирішення задач інтенсивного розвитку підприємства завдяки мобілізації та інтенсифікації всіх ресурсів;
- б) систему заходів, спрямованих на зменшення поточних зобов'язань та збільшення грошових активів;
- в) систему заходів, яка ґрунтується на використанні моделі фінансової рівноваги;
- г) систему заходів, яка базується на використанні моделі фінансової підтримки прискорення економічного росту підприємства.

2. Основною метою антикризового фінансового керування є:

- а) розробка плану санації;
- б) проведення санаційного аудиту;
- в) поступове поновлення фінансової стійкості підприємства;
- г) швидке поновлення платоспроможності та фінансової стійкості підприємства.

3. Скільки є етапів політики антикризового фінансового керування:

- а) 3;
- б) 5;
- в) 7;
- г) 9.

4. Для оцінки рівня кризового стану підприємства використовуються групи показників:

- а) фінансової стійкості та платоспроможності;
- б) фінансової стійкості та рентабельності;
- в) платоспроможності та рентабельності;
- г) вірна відповідь відсутня.

5. Оперативний механізм являє собою:

- а) систему управління, яка спрямована на вирішення задач інтенсивного розвитку підприємства завдяки мобілізації та інтенсифікації всіх ресурсів;

- б) систему заходів, спрямованих на зменшення поточних зобов'язань та збільшення грошових активів;
- в) систему заходів, яка ґрунтується на використанні моделі фінансової рівноваги;
- г) систему заходів, яка базується на використанні моделі фінансової підтримки прискорення економічного росту підприємства.

6. Показник для визначення кризового стану державних підприємств розраховується за формулою:

- а) $Zd.nв=0,02*K_1+0,04*K_2+2,57*K_3+0,19*K_4+2,18*K_7+10*K_8+0,81*K_9;$
- б) $Zd.nв=0,01*K_2+10*K_3+1,02*K_4+1,48*K_7;$
- в) $Zd.nв=0,18*K_2+2,36*K_4+3,61*K_7+10*K_8+0,78*K_9;$
- г) вірна відповідь відсутня.

7. Тактичний механізм являє собою:

- а) систему управління, яка спрямована на вирішення задач інтенсивного розвитку підприємства завдяки мобілізації та інтенсифікації всіх ресурсів;
- б) систему заходів, спрямована на зменшення поточних зобов'язань та збільшення грошових активів;
- в) систему заходів, яка ґрунтується на використанні моделі фінансової рівноваги;
- г) систему заходів, яка базується на використанні моделі фінансової підтримки прискорення економічного росту підприємства.

8. Показник для визначення кризового стану акціонерних товариств визначається за формулою:

- а) $Za.m=0,02*K_1+0,04*K_2+2,57*K_3+0,19*K_4+2,18*K_7+10*K_8+0,81*K_9;$
- б) $Za.m=0,01*K_2+10*K_3+1,02*K_4+1,48*K_7;$
- в) $Za.m=0,18*K_2+2,36*K_4+3,61*K_7+10*K_8+0,78*K_9;$
- г) вірна відповідь відсутня.

9. Стратегічний механізм являє собою:

- а) систему управління, яка спрямована на вирішення задач інтенсивного розвитку підприємства завдяки мобілізації та інтенсифікації всіх ресурсів;
- б) систему заходів, спрямована на зменшення поточних зобов'язань та збільшення грошових активів;
- в) систему заходів, яка ґрунтується на використанні моделі фінансової рівноваги;
- г) систему заходів, яка базується на використанні моделі фінансової підтримки прискорення економічного росту підприємства.

10. Показник для визначення кризового стану товариств з обмеженою відповідальністю визначається за формулою:

- а) $Z_{мов} = 0,02 * K_1 + 0,04 * K_2 + 2,57 * K_3 + 0,19 * K_4 + 2,18 * K_7 + 10 * K_8 + 0,81 * K_9$;
- б) $Z_{мов} = 0,01 * K_2 + 10 * K_3 + 1,02 * K_4 + 1,48 * K_7$;
- в) $Z_{мов} = 0,18 * K_2 + 2,36 * K_4 + 3,61 * K_7 + 10 * K_8 + 0,78 * K_9$;
- г) вірна відповідь відсутня.

2.3. Правове забезпечення антикризового управління підприємствами в Україні

План:

1. Суб'єкти господарювання.
2. Майнова основа господарювання.
3. Виконання господарських зобов'язань.
4. Інституціональна система антикризового управління економікою.
5. Форми і методи оздоровлення підприємств у кризовій ситуації.
6. Процедури банкрутства.

Основні поняття теми:

Банкрутство - нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури.

Господарська діяльність - діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарське зобов'язання - зобов'язання, що виникає між суб'єктом господарювання та іншим учасником (учасниками) відносин у сфері господарювання в силу якого один суб'єкт зобов'язаний вчинити певну дію господарського чи управлінсько-господарського характеру на користь іншого суб'єкта, або утриматися від певних дій, а інший суб'єкт має право вимагати від зобов'язаної сторони виконання її обов'язку. Основними видами господарських зобов'язань є майново-господарські зобов'язання та організаційно-господарські зобов'язання.

Майно підприємства - виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства

Підприємництво - це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Суб'єкти господарювання - учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством.

Тестові завдання:

1. Підприємництво це:

- а) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями);
- б) господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку;

- в) самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку;
- г) всі відповіді вірні.

2. Господарська діяльність це:

- а) діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність;
- б) діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність;
- в) діяльність суб'єктів господарювання, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність;
- г) є діяльністю суб'єктів, що визнані державою.

3. Підприємницька діяльність здійснюється відповідно до:

- а) Господарського кодексу України;
- б) Закону України «Про підприємництво»;
- в) Цивільного кодексу України;
- г) Податкового кодексу.

4. Не є суб'єктами господарювання:

- а) господарські організації;
- б) громадяни України;
- в) правоохоронні органи;
- г) державні установи.

5. До ознак суб'єктів господарювання не відноситься:

- а) суб'єкт є учасником господарських відносин;
- б) він безпосередньо здійснює господарську діяльність;
- в) він наділений господарською компетенцією, яку реалізує при здійсненні господарської діяльності, набуваючи при цьому нових прав і обов'язків;

г) він не має відокремлене від інших суб'єктів майно.

6. Відповідно до ч.1 ст.56 Господарського кодексу України суб'єкт господарювання може бути утворений:

- а) у спеціальному порядку;
- б) у визначеному порядку;
- в) у законодавчому порядку;
- г) всі перелічені варіанти.

7. Способами утворення суб'єкта господарювання є:

- а) заснування нового суб'єкта господарювання;
- б) примусовий поділ;
- в) перетворення діючого (діючих) суб'єкта господарювання;
- г) всі перелічені варіанти.

8. Основні форми правового режиму майна суб'єктів підприємницької діяльності:

- а) оренда майна, повне господарське відання;
- б) право власності, обмежені права на чуже майно;
- в) оперативне управління, оперативне використання;
- г) всі перелічені варіанти.

9. Зміст права власності:

- а) володіння;
- б) користування;
- в) розпорядження;
- г) всі варіанти відповідей.

10. Банкрутство – це:

- а) реалізація економічного ефекту «масштабного» виробництва (виникнення позитивного синергетичного ефекту окремих підприємств у складі великих корпорацій);
- б) система заходів фінансового оздоровлення підприємства, які спрямовані на запобігання його ліквідації;
- в) визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність і задовольнити визнані судом

вимоги кредиторів не інакше, як через застосування ліквідаційної процедури;

г) поява господарюючих суб'єктів, які не здатні виготовляти конкурентоспроможну продукцію, є технічно не забезпеченими і фінансово не дієздатними.

2.4. Економіко – правові аспекти банкрутства та ліквідації підприємства

План:

1. Кодекс з процедур банкрутства.
2. Проведення у справі про банкрутство.
3. Розпорядження майном боржника.
4. Санація боржника.
5. Ліквідаційна процедура.
6. Продаж майна боржника.

Основні поняття теми:

Арбітражний керуючий - фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво та інформація про яку внесена до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України.

Банкрутство - визнана господарським судом нездатність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури або процедури погашення боргів боржника.

Боржник - юридична особа або фізична особа, у тому числі фізична особа - підприємець, неспроможна виконати свої грошові зобов'язання, строк виконання яких настав.

Кредитор - юридична або фізична особа, а також контролюючий орган, уповноважений відповідно до Податкового кодексу України здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у межах своїх повноважень, та інші державні органи, які мають вимоги щодо грошових зобов'язань до боржника.

Ліквідатор - арбітражний керуючий, призначений господарським судом для здійснення ліквідаційної процедури.

Неплатоспроможність - неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених Кодексом.

Розпорядник майна - арбітражний керуючий, призначений господарським судом для здійснення процедури розпорядження майном.

Учасники у справі про банкрутство (неплатоспроможність) - сторони, арбітражний керуючий, державний орган з питань банкрутства, інші учасники справи про банкрутство, щодо прав або обов'язків яких існує спір.

Тестові завдання:

1. Процедура провадження у справі про банкрутство регулюється:

- а) Кодексом з процедур банкрутства;
- б) Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»;
- в) Господарським кодексом України;
- г) Цивільним кодексом України.

2. Суб'єктами банкрутства можуть бути:

- а) відокремлені структурні підрозділи юридичної особи;
- б) казенні підприємства;
- в) комунальні підприємства, майно за якими закріплене на праві оперативного управління;
- г) командитні товариства.

3. Арбітражний керуючий у справі про банкрутство зобов'язаний:

- а) отримувати винагороду в розмірі та порядку, передбачених Законом;
- б) отримувати з державного реєстру застав інформацію про майно боржника, яке є предметом застави;

- в) подавати до господарського суду заяву про дострокове припинення своїх обов'язків;
- г) надавати державному органу з питань банкрутства інформацію, необхідну для ведення Єдиної бази даних про підприємства, щодо яких порушено провадження у справі про банкрутство.

4. Арбітражний керуючий – це:

- а) співробітник Національного банку України;
- б) уповноважена особа керівника комітету кредиторів;
- в) фізична особа-підприємець, яка отримала відповідне свідоцтво;
- г) фізична особа, яка отримала відповідне свідоцтво.

5. Справи про банкрутство розглядаються:

- а) арбітражними судами;
- б) господарськими судами;
- в) адміністративними судами;
- г) третейськими судами.

6. Мирова угода в процесі провадження справи про банкрутство — це :

- а) угода між боржником і кредиторами щодо відстрочення сплати належних кредиторам боргів;
- б) угода між санатором та арбітражним судом про проведення фінансового оздоровлення боржника;
- в) угода між санаторами щодо розподілу їхніх прав та обов'язків у процесі санації фінансово-неспроможного підприємства;
- г) угода між боржником і арбітражним судом про відстрочення початку провадження справи про банкрутство.

7. Справу про банкрутство підприємства може бути порушено, якщо:

- а) надійшла спільна заява кредиторів боржника;
- б) надійшла письмова заява боржника щодо його фінансової неспроможності або загрози такої неспроможності;

- в) боржник не визнає претензії про відшкодування заборгованості;
- г) боржник не повернув банківського кредиту в обумовлений термін.

8. З моменту визнання боржника банкрутом:

- а) припиняється підприємницька діяльність боржника;
- б) скликаються збори кредиторів;
- в) проводиться комплексний аналіз фінансово-господарської діяльності боржника;
- г) до ліквідаційної комісії переходить право розпорядження майном банкрута й усі його майнові права та обов'язки.

9. Справа про банкрутство порушується арбітражним судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно становлять не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати і не були задоволені боржником протягом ... періоду після встановленого для погашення строку:

- а) 10 днів;
- б) 3-х місяців;
- в) 6-ти місяців;
- г) 30 днів.

10. Яка з перерахованих процедур не є судовою процедурою, що застосовується до боржника:

- а) мирова угода;
- б) санація підприємства боржника;
- в) ліквідація підприємства боржника;
- г) реорганізація підприємства боржника.

2.5. Фінансова санація в системі антикризового менеджменту

План:

1. Економічна сутність фінансової санації. Типи санаційних заходів.

2. Процес організації фінансової санації та її етапи.
3. Класична модель фінансової санації.
4. Форми проведення санації.

Основні поняття теми:

Реструктуризація суб'єкта господарювання — це проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, що здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність, ефективність виробництва.

Санація — це система фінансово-економічних, виробничо-технічних, організаційно-правових та соціальних заходів, спрямованих на досягнення и відновлення платоспроможності, ліквідності, прибутковості і конкурентоспроможності підприємства-боржника в довгостроковому періоді.

Санація — це сукупність усіх можливих заходів, які здатні привести підприємство до фінансового оздоровлення. Економічним змістом санації є відновлення платоспроможності й фінансової стійкості підприємства.

Санатор — фізична чи юридична особа, яка має намір взяти фінансову чи іншого роду матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі.

Тестові завдання:

1. Фінансова санація це:

- а) система заходів щодо відновлення платоспроможності боржника, здійснюваних власником боржника;
- б) це система не примусових і примусових заходів, спрямованих на збільшення обсягів капіталу до необхідного рівня з метою відновлення ліквідності та платоспроможності й усунення порушень;
- в) проведення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну його структури, системи управління, форм власності, організаційно-правових форм, які

здатні відновити прибутковість, конкурентоспроможність та ефективність виробництва;

г) система антикризового управління, яка має на меті ефективне використання фінансового механізму для запобігання банкрутству та проведення фінансового оздоровлення підприємства.

2. Скільки існує типів санаційних заходів:

- а) 4 типи;
- б) 6 типів;
- в) 3 типи;
- г) 5 типів.

3. Що відноситься до типів санаційних заходів:

- а) виробничо–технічні заходи, пов'язані з модернізацією і оновленням виробничих фондів із зниженням простоїв;
- б) розширення інноваційної діяльності, спрямованої на розробку нових товарів з урахуванням ринкових вимог і стратегії підприємства;
- в) заходи, які спрямовані на підвищення достовірності інформації для потреб користувача;
- г) система прогнозованих і взаємопов'язаних заходів, спрямованих на вихід підприємства з фінансової кризи.

4. Метою санації є:

- а) поліпшення соціального стану;
- б) покращення виробничо-технічних показників;
- в) формування фінансових ресурсів;
- г) контроль за проведенням санації.

5. Які є види злиття:

- а) абсолютне;
- б) порівняльне;
- в) конкретно по галузях;
- г) горизонтальне.

6. Що означає поняття «санатор»:

- а) фізична чи юридична особа, яка має намір взяти фінансову чи іншу матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у кризі;
- б) особа, яка пов'язана із модернізацією і оновленням виробничих фондів;
- в) фізична особа, що покриває поточні збитки і усуває причини їх виникнення;
- г) фізична чи юридична особа, яка створює системи перепідготовки кадрів, пошук і пропозиція альтернативних місць.

7. За формальними ознаками розрізняють такі види санації:

- а) санація без залучення додаткових фінансових ресурсів на підприємство;
- б) санація із залученням нового фінансового капіталу;
- в) санація із збереженням юридичного статусу підприємства боржника;
- г) вірні відповіді а і б.

8. Санація підприємства без зміни його юридичного статусу може бути здійснена за рахунок:

- а) переведення боргу на будь-яку юридичну особу;
- б) державне пільгове кредитування;
- в) цільовий банківський кредит;
- г) всі відповіді правильні.

9. Фінансова санація включає:

- а) рефінансування дебіторської заборгованості.
- б) призначення тимчасової адміністрації;
- в) реалізацію соціального плану;
- г) реструктуризацію заборгованості.

10. Модель проведення санації підприємства включає

- а) причинно-наслідковий аналіз фінансової кризи;
- б) оголошення підприємства банкрутом;
- в) формування санаційної стратегії;
- г) внесення до реєстру неплатоспроможних підприємств.

2.6. Управління реструктуризацією та реорганізацією підприємства

План:

1. Види реструктуризації підприємства
2. Зміст і порядок проведення операційної реструктуризації
3. Поняття фінансової реструктуризації.
4. Види реорганізації юридичної особи.
5. Передумови реорганізації підприємства.
6. Законодавчі вимоги до здійснення реорганізації.

Основні поняття теми:

Приєднання - це спосіб корпоративної реструктуризації, який передбачає приєднання всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб - право попередників до іншої юридичної особи - правонаступника.

Поділ - це спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб.

Перетворення - це спосіб реорганізації, що передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства. Коли одне підприємство перетворюється на інше, до підприємства, яке щойно виникло, переходять усі майнові права та обов'язки колишнього підприємства.

Реструктуризація підприємств - це здійснення адміністративно-економічних, правових, технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм, здатних привести підприємство до фінансового оздоровлення, збільшення обсягів випуску конкурентоспроможної продукції, підвищення ефективності виробництва.

Синергізм - це умова, за якої загальний результат є більшим від суми часток. Коли йдеться про реорганізацію, спрямовану на використання ефекту синергізму, вартість підприємства в її

результаті перевищує сумарну вартість окремих підприємств до реорганізації.

Тестові завдання :

1. Розрізняють такі форми реструктуризації:

- а) виробництва, пасивів, активів, тіньова;
- б) відкрита, закрита, тіньова, реорганізація;
- в) активів, виробництва, фінансова, реорганізація;
- г) об'єктивна, суміжна, прямолінійна, групова.

2. Реструктуризація підприємства – це:

- а) процедура ліквідації неспроможного підприємства, яка здійснюється за рішенням арбітражного суду;
- б) здійснення організаційно-економічних, правових, виробничо-технічних заходів, спрямованих на зміну структури підприємства, його управління, форм власності, організаційно-правових форм;
- в) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання;
- г) визначення оціночної вартості майна підприємства експертом згідно договору із замовником.

3. Основними формами реорганізації є:

- а) диверсифікація, синергізм, модерн;
- б) злиття кількох підприємств в одне, приєднання одного до іншого, взаємне поглинання підприємств;
- в) незалежність, послідовність, конфіденційність;
- г) взаємне поглинання підприємств, горизонтальна форма, вертикальна форма.

4. Синергізм – це

- а) умова, за якої загальний результат є більшим від суми часток;
- б) стан фінансів підприємств, за якого грошові надходження дорівнюють потребі в капіталі;
- в) фізична або юридична особа, яка має намір узяти фінансову чи іншого роду матеріальну участь у санації підприємства, що перебуває у фінансовій кризі;
- г) здатність юридичної чи фізичної особи своєчасно і повністю виконати свої платіжні зобов'язання.

5. Горизонтальне злиття підприємств – це:

- а) злиття одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;
- б) об'єднання двох фірм, які виробляють однакові типи товарів чи надають однакові послуги;
- в) злиття фірм, які виробляють різні типи товару;
- г) правильні відповіді а) і в).

6. Реорганізація підприємства – це:

- а) сукупність вкладів учасників у майно підприємства для забезпечення його діяльності в розмірах, визначених установчими документами;
- б) баланс підприємства, що реорганізується, на день припинення його діяльності, в якому окремими рядками відбиваються активи і пасиви, розподілені між ним і підприємствами- правонаступниками;
- в) поглиблений аналіз фінансово-господарського стану підприємств, який здійснюється на підприємствах, що перебувають у фінансовій кризі;
- г) повна або часткова заміна власників корпоративних прав підприємства, зміна організаційно-правової форми організації бізнесу, ліквідація окремих структурних підрозділів або створення на базі одного підприємства кількох.

7. Заходи, які запроваджуються при реструктуризації:

- а) зміна керівництва підприємства;

- б) упровадження нових, прогресивних форм та методів управління;
- в) диверсифікація асортименту продукції;
- г) всі відповіді вірні.

8. Вертикальне злиття підприємств – це:

- а) об'єднання двох фірм, які виробляють однакові типи товарів чи надають однакові послуги;
- б) злиття фірм, які виробляють різні типи товару;
- в) злиття одного підприємства з його постачальником сировини чи споживачем продукції;
- г) злиття підприємств, у раді правління яких залишаються їхні керівні органи.

9. Приєднання підприємств – це:

- а) форма реорганізації, яка передбачає приєднання всіх прав та обов'язків однієї або кількох юридичних осіб - правопередників до іншої юридичної особи - правонаступника;
- б) форма реорганізації, за якої одна юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюються кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб;
- в) форма реорганізації, яка передбачає зміну форми власності або організаційно-правової форми юридичної особи без припинення господарської діяльності підприємства;
- г) форма реорганізації, яка полягає в придбанні корпоративних прав фінансово неспроможного підприємства підприємством-санатором.

10. Спосіб реорганізації, який полягає в тому, що юридична особа припиняє свою діяльність, а на її базі створюється кілька нових підприємств, оформлених у вигляді самостійних юридичних осіб – це:

- а) приєднання підприємства;
- б) поділ підприємства;
- в) вертикальне злиття підприємства;
- г) горизонтальне злиття підприємства.

2.7. Планування фінансової санації

План:

1. Розробка стратегії санації та програми санаційних заходів.
2. Мета, завдання і зміст плану фінансової санації підприємства.
3. Структура плану фінансової санації.
4. Застосування принципів і методів складання бізнес-плану у плануванні фінансової санації.
5. Управління і контроль за виконанням плану санації.

Основні поняття теми:

Бюджетування — це технологія фінансового планування, обліку і контролю доходів і витрат, одержаних від бізнесу на всіх рівнях управління, що дозволяв аналізувати прогнозовані та отримані фінансові показники.

Досудова санація — це система заходів (реорганізаційних, організаційно-господарських, управлінських, інвестиційних, технічних, фінансово-економічних, правових та ін.) для відновлення платоспроможності боржника, які здійснюються власником підприємства-боржника з метою запобігання його ліквідації.

Управлінський облік — це система управління затратами, яка включає облік, систематизацію та аналіз використання ресурсів у минулих періодах з метою отримання базової інформації для оцінки наслідків фінансово-господарської діяльності підприємства чи окремих операцій у плановому періоді.

Цільова направленість — це чітко визначена кінцева ціль. На практиці виокремлюють такі основні цілі: господарсько-економічну та виробничо-технологічну, науково-технічну, соціальну, екологічну.

Тестові завдання :

1. До заходів щодо відновлення платоспроможності підприємства належать:
 - а) переоформлення довготермінових кредитів у короткотермінові;

- б) збільшення чисельності працюючих;
- в) оренда майна підприємства;
- г) передача майна в оренду.

2. Який розділ плану фінансової санації містить аналіз вихідних даних ?

- а) 1 розділ;
- б) 2 розділ;
- в) 3 розділ;
- г) 4 розділ.

3. При фінансовому оздоровленні підприємства використовують такі специфічні принципи:

- а) необхідності, точності, гнучкості;
- б) системності, безперервності, збалансованості;
- в) точності, системності, цілісності;
- г) повноти, ефективності, ясності.

4. Принцип системності означає:

- а) необхідність вибору кращого варіанта на всіх стадіях планування з декількох можливих альтернатив;
- б) збалансований облік ресурсів і можливостей підприємства;
- в) комплексне дослідження планування, що охоплює всі сфери діяльності підприємства;
- г) використання сучасних інформаційних технологій та комп'ютерної техніки.

5. Створення таких умов, за яких досягається стійкий запланований режим процесу санаційних заходів притаманно принципу:

- а) безперервності;
- б) стійкості;
- в) планування;
- г) збалансованості.

6. План санації складається із:

- а) вступу і 4 розділів;

- б) 4 розділів;
- в) вступу і 3 розділів;
- г) 5 розділів.

7. Другий розділ плану санації має назву:

- а) стратегія санації та вибір цілей;
- б) план санаційних заходів;
- в) ефективність санації;
- г) заходи щодо організації плану санації.

8. Існують такі методи планування:

- а) балансовий, матричний, нормативного планування;
- б) балансовий, статистичний, фактичний;
- в) екстраполяція, нормативний, ефективний;
- г) вартісного аналізу, інтерполяція, оптимізація.

9. Залежно від принципів визначення кінцевих та проміжних значень планових показників розрізняють метод:

- а) ресурсний та цільовий;
- б) експериментально - статистичний;
- в) балансовий та матричний;
- г) екстраполяції та інтерполяції.

10. Який метод планування полягає у розробці плану на підставі динаміки фактичних показників:

- а) екстраполяції;
- б) інтерполяції;
- в) нормативного планування;
- г) матричний.

2.8. Контролінг та його роль у фінансовій санації підприємства

План:

1. Сутність завдання та функції контролінгу.
2. Система раннього попередження та реагування прогнозування банкрутства.

3. Методи контролінгу.

Основні поняття теми:

Бенчмаркінг (від англ. benchmarking) — це перманентний, безперервний процес порівняння товарів (робіт, послуг), виробничих процесів, методів та інших параметрів досліджуваного підприємства (структурного підрозділу) з аналогічними об'єктами інших підприємств чи структурних підрозділів.

Вартісний аналіз - один з найдієвіших інструментів скорочення собівартості продукції, зокрема витрат на сировину та матеріали. У процесі аналізу досліджуються всі без винятку характеристики продукту, статті калькуляції з метою виявлення резервів зниження собівартості. За оцінками західних експертів, успішний вартісний аналіз може виявити резерви зниження витрат в розмірі до 20% повної собівартості продукції.

Контролінг - функціональна система планування, контролю, аналізу відхилень, координації, внутрішнього консалтингу та загального інформаційного забезпечення керівництва підприємством.

Контролінг — це спеціальна, саморегульована система методів та інструментів, яка спрямована на функціональну підтримку менеджменту підприємства (зокрема фінансового менеджменту) і включає в себе інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль та внутрішній консалтинг.

Система раннього попередження та реагування (СРПР)— це особлива інформаційна система, яка сигналізує керівництву про потенційні ризики, які можуть насуватися на підприємство як із зовнішнього, так і з внутрішнього середовища. СРПР розглядається як один з важливих інструментів системи контролінгу.

Тестові завдання :

1. Контролінг як один з механізмів та інструментів майстерності економічного управління, дає змогу прогнозувати:

- а) господарську й комерційну ситуацію;
- б) фінансову ситуацію;
- в) податкову;
- г) екологічну.

2. Основна мета контролінгу:

- а) інформаційна та консультативна підтримка прийняття управлінських рішень;
- б) орієнтація управлінського процесу на досягнення всіх цілей, що стоять перед організацією;
- в) забезпечення результативності управлінського процесу;
- г) створення й забезпечення функціонування загальної інформаційної системи управління підприємством.

3. Що не входить до підготовчого етапу контролінгу?

- а) аналіз економічного стану підприємства;
- б) аналіз звіту про прибутки і збитки;
- в) аналіз платоспроможності;
- г) облік персоналу підприємства.

4. Що відносять до етапів проведення контролінгу?

- а) платоспроможність;
- б) диференціація видів витрат;
- в) планування;
- г) вірні відповіді б) і в).

5. До головних специфічних методів контролінгу належать:

- а) опитування;
- б) факторний аналіз;
- в) аналіз точки беззбитковості;
- г) всі відповіді вірні.

6. Основні види контролінгу:

- а) стратегічний і оперативний;
- б) операційний і спекулятивний;
- в) фінансовий та аналітичний;
- г) вірної відповіді немає.

7. Чинники, які не впливають на швидкість впровадження системи контролінгу:

- а) економічний і соціальний ефект від впровадження;
- б) узгодженість із корпоративною культурою та з методами інформаційного забезпечення управління;
- в) складність системи;
- г) фінансове становище на підприємстві.

8. Безперервний процес порівняння товарів, виробничих процесів, методів та інших параметрів досліджуваного об'єкта:

- а) бенчмаркінг;
- б) вартісний аналіз;
- в) портфельний аналіз;
- г) бюджетування.

9. Операційний бюджет складається з:

- а) виробничих програм, плану реалізації, плану витрат;
- б) балансу надходжень і видатків;
- в) прибутку і плану витрат;
- г) платіжного календаря і прибутку.

10. Функціями контролінгу є:

- а) формування інформаційних каналів та інформаційне забезпечення підприємства;
- б) методологічне забезпечення та внутрішній консалтинг;
- в) стратегічне та оперативне планування;
- г) всі відповіді вірні.

2.9. Санаційний аудит

План:

1. Сутність та завдання санаційного аудиту
2. Санаційна спроможність підприємства
3. Порядок проведення санаційного аудиту
4. Аудиторський висновок

Основні поняття теми:

Аудит - це незалежна експертиза публічної бухгалтерської та фінансової звітності, іншої інформації щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, мета якої - перевірити достовірність їх звітності, визначити повноту та відповідність чинному законодавству здійснюваного обліку та сформулювати висновки про реальний фінансовий стан підприємства.

Аудиторський висновок — це офіційний документ, засвідчений підписом та печаткою аудитора (аудиторської фірми), який складається в установленому порядку за наслідками проведеного аудиту і містить у собі висновки стосовно повноти і відповідності чинному законодавству та встановленим нормативам бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності.

Санаційна спроможність - це наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації.

Тестові завдання :

1. Санаційна спроможність — це:

- а) наявність у підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, фінансових, організаційно-технічних та правових можливостей, які визначають його здатність до успішного проведення фінансової санації;
- б) система заходів для відновлення платоспроможності боржника;

- в) сукупність показників санаційної здатності;
- г) результат незалежної експертизи публічної бухгалтерської фінансової звітності, мета якої перевірити їх достовірність, відповідність чинному законодавству.

2. Санаційно спроможним підприємство буде:

- а) коли продисконована очікувана вартість майбутніх активів перевищуватиме вартість його ліквідаційної маси перед проведенням санації;
- б) коли очікувана вартість доходів перевищуватиме суму затрат проведення санації;
- в) коли вартість майбутніх зобов'язань підприємства зменшиться після проведення санаційних заходів;
- г) коли за умови успішної санації було отримано максимальний прибуток.

3. Характерним для санаційного аудиту є:

- а) він проводиться на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі;
- б) він проводиться на підприємствах обов'язково кожного року;
- в) він проводиться з метою введення обліку для забезпечення інформацією керівництва;
- г) він проводиться для управління фінансовими активами.

4. Санаційний аудит не включає такий етап:

- а) вироблення рекомендацій;
- б) процес огляду;
- в) експертиза;
- г) висновки.

5. Ідентифікація даних означає:

- а) забезпечення своєчасності та повного відображення всіх операцій на підприємстві;
- б) збір інформації, на підставі якої можна судити про справжнє становище підприємства;
- в) ведення обліку з метою забезпечення інформацією керівництва;
- г) ведення обліку з метою для управління бюджетними коштами.

6. Акт аудиторської перевірки може включати такий розділ:

- а) підстави банкрутства;
- б) основні відомості про власників підприємства;
- в) оцінка достовірності інформації та наданих доказів;
- г) рекомендації фінансової санації підприємства.

7. Основна мета санаційного аудиту:

- а) визначення достовірності звітності підприємства, її повноти і відповідності чинному законодавству;
- б) оцінити санаційну спроможність підприємства на підставі аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та наявності санаційної концепції;
- в) розробка санаційної концепції підприємства;
- г) визначення повноти та правильності нарахування та сплати податкових платежів до бюджету.

8. Аудиторський висновок можливий у такому варіанті:

- а) одноразово стверджується, що підприємство має максимізувати прибуток;
- б) план санації є доцільним або не доцільним;
- в) зазначається розмір грошових коштів необхідних для проведення аудиторського висновку;
- г) зазначається, що план санації можна реалізувати, виконані певні рекомендації зроблені під час санаційного аудиту.

9. Аудит проводиться:

- а) зовнішніми, спеціалізованими підприємствами;
- б) органами, що пов'язані з аудиторськими послугами;
- в) фізичними та юридичними особами аудиторами;
- г) зовнішніми, незалежними від підприємства органами, найчастіше спеціалізованими аудиторськими фірмами або аудиторами.

10. До основних принципів аудиту не належить:

- а) конкретність;
- б) конфіденційність;

- в) компетентність;
- г) незалежність.

2.10. Джерела проведення санації підприємства

План:

1. Основні внутрішні резерви збільшення грошових надходжень.
2. Основні внутрішні резерви зменшення вихідних грошових потоків.
3. Зовнішні фінансові джерела санації.
4. Форми залучення коштів власників.

Основні поняття теми:

Золоте правило фінансування - строки, на які мобілізуються фінансові ресурси, повинні збігатися із строками, на які вони вкладуються.

Мирова угода - це процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами відносно пролонгації термінів сплати належних кредиторам платежів або відносно зменшення суми боргу.

Пряме державне фінансування санації підприємства - безпосереднє надання коштів суб'єктам господарювання із централізованих фондів фінансових ресурсів.

Тестові завдання :

1. Досудова санація це:

- а) фінансова підтримка підприємства, яка дозволяє уникнути банкрутства та ліквідації;
- б) система заходів, які здійснюються з метою уникнення порушення впровадження у справі про визнання боржника банкрутом;
- в) процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами відносно пролонгації термінів сплати незалежним кредиторам платежів;
- г) здійснення адміністративно-економічних, правових, технічних заходів спрямованих на зміну структури підприємства.

2. Санація запроваджується на строк не більше:

- а) 2-х років;
- б) 12 місяців;
- в) 3-х місяців;
- г) 1-го року.

3. У плані досудової санації міститься така інформація:

- а) розрахунок суми необхідних коштів для реалізації заходів;
- б) про фінансовий стан боржника та заходи щодо відновлення платоспроможності;
- в) визначення джерел фінансування;
- г) усі відповіді вірні.

4. Розпорядник майна призначається не більше ніж на:

- а) 6 місяців;
- б) 2 роки;
- в) 12 місяців;
- г) 9 місяців.

5. Комітет кредиторів має такі повноваження:

- а) схвалити план санації і подати його на затвердження суду;
- б) відхилити план санації і звернутись до суду з клопотанням про визначення боржника банкрутом;
- в) відхилити план санації і звернутись до суду про призначення нового керуючого;
- г) усі відповіді вірні.

6. Контроль за виконанням плану здійснює:

- а) комітет кредиторів;
- б) керуючий санацією;
- в) розпорядник майна;
- г) фізична особа, яка зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності.

7. До внутрішніх джерел фінансової санації відносять:

- а) кошти державного бюджету;

- б) кошти основних кредиторів та кошти від залучення інвестицій;
- в) кошти працівників підприємства та кошти власників підприємства;
- г) використання кредитних ресурсів.

8. До зовнішніх джерел фінансової санації відносять:

- а) кошти основних кредиторів та кошти від залучення інвестицій;
- б) кошти державного бюджету;
- в) використання кредитних ресурсів;
- г) усі відповіді вірні.

9. Кошти кредиторів можуть бути залучені шляхом:

- а) реструктуризації заборгованості;
- б) за допомогою повної або часткової допомоги від зобов'язань;
- в) придбання облігацій підприємства;
- г) вірна відповідь а), б).

10. Схвалений план санації подається до суду в :

- а) 4- денний термін з дня проведення засідання кредиторів;
- б) 2- денний термін з дня проведення засідання кредиторів;
- в) на початку 3-денного терміну з дня проведення засідання кредиторів;
- г) 5-денний термін з дня проведення засідання кредиторів.

2.11. Державна фінансова підтримка санації підприємств

План:

1. Форми та методи державної підтримки санації підприємств.
2. Пряме державне фінансування санації підприємств на поворотній і безповоротній основі.
3. Непрямі форми державної підтримки.

Основні поняття теми:

Амортизаційна політика, спрямована на створення суб'єктам господарювання найбільш сприятливих та рівноцінних умов

забезпечення процесу простого відтворення основних виробничих і невиробничих фондів переважно на якісно новій техніко-технологічній основі.

Антимонopolно-конкурентна політика, спрямована на створення оптимального конкурентного середовища діяльності суб'єктів господарювання, забезпечення їх взаємодії на умовах недопущення проявів дискримінації одних суб'єктів іншими, насамперед у сфері monopolного ціноутворення та за рахунок зниження якості продукції, послуг, сприяння зростанню ефективної соціально орієнтованої економіки.

Валютна політика, спрямована на встановлення і підтримання паритетного курсу національної валюти щодо іноземних валют, стимулювання зростання державних валютних резервів та їх ефективне використання.

Грошово-кредитна політика, спрямована на забезпечення економіки економічно необхідним обсягом грошової маси, досягнення ефективного готівкового обігу, залучення коштів суб'єктів господарювання та населення до банківської системи, стимулювання використання кредитних ресурсів на потреби функціонування і розвитку економіки.

Зовнішньоекономічна політика, спрямована на регулювання державою відносин суб'єктів господарювання з іноземними суб'єктами господарювання та захист національного ринку і вітчизняного товаровиробника.

Інвестиційна політика, спрямована на створення суб'єктам господарювання необхідних умов для залучення і концентрації коштів на потреби розширеного відтворення основних засобів виробництва, переважно у галузях, розвиток яких визначено як пріоритети структурно-галузевої політики, а також забезпечення ефективного і відповідального використання цих коштів та здійснення контролю за ним.

Податкова політика, спрямована на забезпечення економічно обґрунтованого податкового навантаження на суб'єктів господарювання, стимулювання суспільно необхідної економічної діяльності суб'єктів, а також дотримання принципу соціальної справедливості та конституційних гарантій прав громадян при оподаткуванні їх доходів.

Структурно-галузева політика, спрямована на здійснення державою прогресивних змін у структурі економіки, удосконалення міжгалузевих та внутрішньогалузевих пропорцій, стимулювання розвитку галузей, які визначають науково-технічний прогрес, забезпечують конкурентоспроможність вітчизняної продукції та зростання рівня життя населення.

Цінова політика, спрямована на регулювання державою відносин обміну між суб'єктами ринку з метою забезпечення еквівалентності в процесі реалізації національного продукту, дотримання необхідної паритетності цін між галузями та видами господарської діяльності, а також забезпечення стабільності оптових та роздрібних цін.

Тестові завдання :

1. Основними напрямками діяльності державних органів управління з питань власності та банкрутства є:

- а) проведення державної політики щодо запобігання банкрутству;
- б) забезпечення можливості реалізації процедур відновлення платоспроможності боржників або визнання їх банкрутами;
- в) контроль за правами власності, що належать державі, в статутному фонді неплатоспроможних підприємств;
- г) усі відповіді правильні.

2. Безповоротне пряме бюджетне фінансування санації підприємств може здійснюватися через:

- а) субсидії;
- б) дотації;
- в) повний або частковий викуп державою акцій підприємств, що перебувають на межі банкрутства;
- г) усі відповіді неправильні.

3. До основних форм прямого державного фінансування підприємств належать:

- а) податкові пільги;
- б) реструктуризація податкової заборгованості;

- в) надання державних гарантій (поручительств);
- г) бюджетні позики, в тому числі на інноваційний розвиток, субсидії, придбання державою корпоративних прав підприємств (внески до статутного фонду).

4. В Україні безповоротне фінансування підприємств державою здійснюється:

- а) в межах видатків розвитку;
- б) в межах сум, передбачених видатками бюджету на народне господарство (у тому числі на промисловість та енергетику, будівництво, сільське господарство тощо);
- в) в межах видатків інноваційного фонду;
- г) в межах сум перевиконання доходів бюджетів відповідних рівнів.

5. До основних джерел формування та поповнення Фонду стабілізації підприємств та організацій, внесених до реєстру неплатоспроможних віднесено такі:

- а) кошти, одержані у вигляді добровільних внесків суб'єктів господарювання, в тому числі іноземних,
- б) кошти, передбачені з цією метою в Державному бюджеті;
- в) інші надходження, що не суперечать чинному законодавству;
- г) всі відповіді вірні.

6. Санаційна підтримка підприємств фіскального характеру набирає таких форм:

- а) дозвіл на порушення антимонопольного законодавства;
- б) державні протекціоністські заходи, спрямовані на захист вітчизняного товаровиробника;
- в) розміщення державних замовлень на підприємствах, які перебувають у фінансовій кризі;
- г) надання податкових пільг та податкове кредитування.

7. За клопотанням відповідних державних органів у разі укладання договору поруки процедура санації, а отже відстрочка платежів щодо погашення вимог кредиторів, може бути продовжена господарським судом:

- а) на один рік, а в окремих зазначений строк може бути продовжений до десяти років;
- б) на 6 місяців;
- в) на 2 місяці, а в окремих випадках зазначений строк може бути продовжений до 2 років;
- г) на 15 місяців, а в окремих випадках зазначений строк може бути продовжений ще на 6 місяців. 2

8. Фінансова підтримка на безповоротній основі надається у таких випадках:

- а) якщо збитки, завдані підприємству стихійним лихом, перевищують суми відшкодувань, передбачених законодавством про обов'язкове страхування;
- б) для відшкодування збитків конкретним підприємствам у разі, коли чинним законодавством встановлено умови господарювання, за яких не забезпечується покриття витрат на виробництво товарів (послуг), що може при звести до банкрутства;
- в) для фінансування витрат на відновлення платоспроможності окремих підприємств, діяльність яких пов'язана з особливо важливими суспільними інтересами;
- г) усі відповіді правильні.

9. В основу механізму державного регулювання закладено принципи:

- а) ефективності, конкурентоспроможності, відповідальності та послідовності;
- б) прибутковості, справедливості, відповідальності та послідовності;
- в) ефективності, справедливості, недоторканності та послідовності;
- г) ефективності, справедливості, відповідальності та послідовності.

10. Негативними наслідками державної санаційної підтримки є:

- а) господарська залежність підприємств від держави;

- б) нецільове використання державних коштів;
- в) посадові зловживання державних службовців;
- г) корупція.

3. Завдання для розрахунків:

Задача 1. На основі даних фінансової звітності оцінити рівень фінансового стану для державних підприємств.

Для визначення масштабів кризового стану використовується інтегральний показник Z , який розраховується окремо для державних підприємств, акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю. Для державних підприємств інтегральний показник розраховується за формулою

$$Z_{д.пв} = 0,02 * K_1 + 0,04 * K_2 + 2,57 * K_3 + 0,19 * K_4 + 2,18 * K_7 + 10 * K_8 + 0,81 * K_9, (1)$$

де: K_1 - показник загальної ліквідності;

K_2 - показник поточної ліквідності;

K_3 - показник абсолютної ліквідності;

K_4 - показник автономії;

K_5 - показник співвідношення власних і залучених коштів.

K_6 - рентабельність власного капіталу;

K_7 - рентабельність продажів;

K_8 - рентабельність активів;

K_9 - оборотність власних коштів;

K_{10} - загальний показник рентабельності

Задача 2. На основі даних фінансової звітності оцінити рівень фінансового стану для акціонерних товариств.

Для акціонерних товариств інтегральний показник розраховується за формулою:

$$Z_{акц.тв} = 0,01 * K_2 + 10 * K_3 + 1,02 * K_4 + 1,48 * K_7, \quad (2)$$

Задача 3. На основі даних фінансової звітності оцінити рівень фінансового стану для підприємств інших організаційно – правових форм.

Для підприємств інших організаційно – правових форм інтегральний показник розраховується за формулою:

$$Z_{тов} = 0,18 * K_2 + 2,36 * K_4 + 3,61 * K_7 + 10 * K_8 + 0,78 * K_9 \quad (3)$$

Задача 4. На основі даних фінансової звітності розробити модель фінансової рівноваги підприємства в довгостроковому періоді.

Задача 5. На основі даних фінансової звітності розробити модель фінансової підтримки прискореного економічного росту підприємства.

Темп економічного росту (TEP) визначається за формулою:

$$TEP = R_{прод} * K_{вр} * K_{об.акт} * K_{фін.лев}, \quad (4)$$

де $R_{прод}$ – рентабельність продажів,

$K_{вр}$ – частка прибутку, спрямована на виробничий розвиток.

$K_{об.акт}$ – коефіцієнт оборотності активів,

$K_{фін.лев.}$ – коефіцієнт фінансового левериджу

Задача 6. Скласти таблицю «Джерела регулювання правовідносин неспроможності та банкрутства» за такою формою:

Назва документа

Дата прийняття

Короткий опис (Що регулює, які відносини)?

Які основні принципи закладає?

Задача 7. Використовуючи фінансову звітність підприємства спрогнозувати можливість банкрутства підприємства за трьома моделями:

1. Модель Альтмана
2. Модель Спрінгейта
3. Модель Ліса

Розрахунки проводити в табличній формі.

Модель Альтмана (розроблена в 1968 році і відома також під назвою «розрахунок Z -показника» — інтегрального показника рівня загрози банкрутства):

$$Z = 1,2 A + 1,4 B + 3,3 C + 0,6 D + 1,0 E, \quad (5)$$

Це п'ятифакторна модель, де факторами є окремі показники фінансового стану підприємства: A — робочий капітал / загальна вартість активів; B — чистий прибуток / загальна вартість активів; C — чистий дохід / загальна вартість активів; D — ринкова капіталізація компанії (ринкова вартість акцій) / сума заборгованості; E — обсяг продажу / загальна вартість активів.

Значення показника « Z » так пов'язане з імовірністю банкрутства:

$Z \leq 1,8$ — дуже висока;

$1,81 \leq Z \leq 2,70$ — висока;

$2,71 \leq Z \leq 2,99$ — можлива;

$Z \geq 3,00$ — дуже низька.

Таблиця 1

Модель Альтмана					
	Показник	Значення	Показник	Значення	Відношення
A	робочий капітал		загальна вартість активів		
B	чистий прибуток		загальна вартість активів		
C	чистий дохід		загальна вартість активів		
D	ринкова капіталізація компанії		сума заборгованості		
E	обсяг продажу		загальна вартість активів		
Інтегральний показник Z					

Модель Спрінгейта

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D, \quad (6)$$

де A — робочий капітал / загальна вартість активів; B — прибуток до сплати податків та процентів / загальна вартість активів; C — прибуток до сплати податків / короткострокова заборгованість; D — обсяг продажу / загальна вартість активів.

Вважається, що точність прогнозування банкрутства за цією моделлю становить 92%, проте з часом цей показник зменшується. Якщо $Z < 0,862$, то підприємство є потенційним банкрутом.

Модель Ліса

$$Z = 0,063 A + 0,092 B + 0,057 C + 0,001 D, \quad (7)$$

де A – оборотні активи / загальна вартість активів; B – операційний прибуток / загальна вартість активів; C – нерозподілений прибуток / загальна вартість активів; D – власний капітал / позиковий капітал.

При розрахунку загрози банкрутства за моделлю Ліса граничне значення $Z = 0,037$, нижче якого виникає висока загроза банкрутства.

Задача 8. Маржинальний прибуток на одиницю реалізованої продукції становить 5 грн; умовно-змінні витрати на одиницю продукції дорівнюють 4 грн; умовно-постійні витрати на виробництво товарної продукції — 600 тис. грн. Обчислити виручку від реалізації та обсяг реалізації продукції в точці беззбитковості.

На практиці точку беззбитковості, як правило, знаходять, обчислюючи в ній виручку від реалізації або кількість реалізованої продукції. З цією метою застосовують такі математичні формули:

$$B = \frac{F}{1 - \frac{v}{p}} \quad (8)$$

$$Q = \frac{F}{p - v}, \quad (9)$$

де B — виручка від реалізації в точці беззбитковості, грн;

O — обсяг реалізованої продукції в цій точці, шт. (або інші натуральні одиниці);

F — умовно-постійні витрати на випуск товарної продукції, грн;

p — оптова ціна одиниці продукції, грн;

v — умовно-змінні витрати на одиницю продукції, грн

Задача 9. В рамках проведення санаційного аудиту розрахувати наступні показники: коефіцієнт фінансової незалежності, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт забезпечення власними коштами та коефіцієнт маневреності власного капіталу.

Власний капітал підприємства становить 450000 грн, валюта балансу 812000 грн, позиковий капітал 362000 грн, необоротні активи 331000 грн, оборотні активи 481000 грн, довгострокові зобов'язання 200000 грн

Задача 10. В рамках проведення санаційного аудиту розрахувати наступні показники: дивіденди на одну просту акцію, рентабельність акції, чистий прибуток на одну просту акцію та коефіцієнт цінності акцій.

Виручка від реалізації 300000 грн, собівартість реалізованої продукції 200000 грн, інші операційні доходи 400 грн, адміністративні витрати 15000 грн, витрати на збут 5000 грн, інші операційні витрати 12000 грн, дивіденди 6000 грн, кількість простих акцій 200000 шт., ринкова вартість однієї акції 0,01 грн.

Задача 11. Розрахувати ефект фінансового левериджу АТ «ТС», якщо відомо, що валовий прибуток підприємства дорівнює 5600 грн, процентна ставка за кредит – 25 %, власний капітал підприємства 12000 грн, залучений капітал підприємства 4850 грн.

Задача 12. На основі даних про діяльність ПАТ «ПРОМ» розрахувати показники ліквідності активів підприємства (коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської

заборгованості, коефіцієнт абсолютної ліквідності, коефіцієнт поточної та загальної ліквідності).

На поточному рахунку підприємства знаходиться 30000 грн, оборотні активи 600000 грн, товарно-матеріальні запаси 6000 грн, гроші в касі 1000 грн, кредиторська заборгованість 62000 грн, дебіторська на 4000 грн більша, короткострокова заборгованість за кредитами 48000 грн

Задача 13. В рамках проведення санаційного аудиту розрахувати показники платоспроможності підприємства (коефіцієнт загальної платоспроможності) за наступними даними: поточні зобов'язання підприємства становлять 192000 грн, грошові кошти та їх еквіваленти в національній валюті – 120000 грн, дебіторська заборгованість – 32000 грн, довгострокові зобов'язання – 52000 грн, довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств 21000 грн, виробничі запаси - 26580 тис. грн, власний капітал – 365000 грн.

Задача 14. В рамках проведення санаційного аудиту розрахувати показники оцінки ділової активності підприємства (продуктивність праці, оборотність власного капіталу, оборотність основного капіталу, середній строк обороту дебіторської заборгованості та середній строк обороту кредиторської заборгованості). Відомо, що середня чисельність працівників дорівнює 340 осіб, виручка від реалізації 300000 грн, власний капітал 321000 грн, валюта балансу – 728000 грн, дебіторська заборгованість – 34000 грн, кредиторська заборгованість 12000 грн.

Задача 15. Провести оцінку майнового стану підприємства, розрахувавши коефіцієнт придатності необоротних активів, фондівіддачу, фондоємність, коефіцієнт рентабельності необоротних активів та коефіцієнт випередження продуктивності праці і заробітної плати.

Сума необоротних активів по залишковій вартості – 68000 грн, сума необоротних активів по первісній вартості – 142000 грн,

виручка від реалізації 341000 грн, чистий прибуток – 32000 грн, обсяг виготовленої продукції за звітний період 1200000 грн, за попередній 956000 грн, середньоспискова чисельність персоналу за звітний період 341 чол., за попередній 296 чол., фонд оплати праці за звітний період 756000 грн, за попередній – 701000 грн.

Задача 16. У рамках аналізу грошових потоків підприємства розрахувати коефіцієнт Cash_Flow, коефіцієнт ліквідності грошових потоків та обчислити коефіцієнт ефективності грошових потоків.

Чистий грошовий потік – 10000 грн, заборгованість підприємства 554050 грн, грошові кошти підприємства 45 000 грн, короткострокові фінансові вкладення 36000 грн, валовий додатний грошовий потік 282414 грн, залишок грошових коштів на кінець 49827 грн, та на початок періоду 17500 грн, валовий від’ємний грошовий потік 250086 грн.

Задача 17. Оцінити прибутковість підприємства, розрахувавши рентабельність власного капіталу, рентабельність продажу, рентабельність витрат, загальну рентабельність, рентабельність активів.

Прибуток після оподаткування 3885,83 грн, власний капітал 410650 грн, виручка від реалізації (з ПДВ) 301150 грн, прибуток від реалізації 16908,33 грн, собівартість продукції 201150 грн, прибуток до оподаткування 7908,33 грн, активи 1032050 грн, основні засоби 51175 грн, оборотні активи 47856 грн.

Задача 18. Розрахувати всі показники, що характеризують збільшення статутного фонду АТ, відповідно до вихідних даних: номінальна вартість акції 50 грн, прийнято рішення про збільшення статутного фонду на 50%. Курс реалізації додаткових акцій – 1,4 номіналу. Визначити курсову вартість АТ.

Статутний фонд початковий 1000000 грн, кількість емітованих акцій 20000 штук, біржовий курс акцій 100 грн Розмір додаткової емісії 700000 шт.

Задача 19. Розрахувати зміну фінансово-майнового стану акціонерів, якщо розмір статутного фонду АТ - 800000 грн, номінальна вартість акцій 100 грн, додаткове залучення коштів 200000 грн. Прийнято рішення про збільшення статутного капіталу за рахунок виплати дивідендів шляхом емісії додаткових акцій за рахунок нерозподіленого прибутку та резервних фондів, які перевищують передбачений законодавством розмір. Відношення, за яким збільшується статутний фонд – 4:1 (25%). Резерви та нерозподілений прибуток становлять 1000000 грн.

Задача 20. Визначити суму для проведення фінансової санації підприємства, яку зможе використати підприємство після сплати усіх зобов'язань по акціях.

Кількість випущених акцій 15000 шт., загальна сума емісії акцій 300000 грн, кількість привілейованих акцій 10 % від загальної кількості, фіксований дивіденд по привілейованим акціям 12 %, період попередньої несплати дивідендів 2 роки, маса дивіденду 120000 грн.

Задача 21. Визначити суму для проведення фінансової санації підприємства, яку зможе використати підприємство після сплати усіх зобов'язань по акціях.

Кількість випущених акцій 80000 шт., загальна сума емісії акцій 740000 грн, кількість привілейованих акцій 10 % від загальної кількості, фіксований дивіденд по привілейованим акціям 10 %, період попередньої несплати дивідендів 2 роки, маса дивіденду 170000 грн, максимальний фіксований відсоток по привілейованим акціям з обмеженою участю у прибутках 12 %.

Задача 22. Банк видав кредит для проведення санації підприємства у розмірі 10 млн. грн. на три роки за складною річною ставкою 25 % річних з погашенням одноразовим платежем. Визначити суму, що погашається, та суму відсотків за користування кредитом.

4. Перелік тем для самостійної роботи студентів

1. Моделі фінансової санації підприємств.
2. Моделі прогнозування банкрутства.
3. Бюджетування як інструмент оперативного контролінгу.
4. Бенчмаркінг як метод контролінгу.
5. Вартісний аналіз як метод контролінгу.
6. Методи визначення потреби в капіталі для проведення санації підприємства.
7. Забезпечення фінансової рівноваги на підприємстві.
8. Фінансовий леверидж та оптимізація структури капіталу підприємства.
9. Фінансування санації за рахунок акціонерного (пайового) капіталу.
10. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника.
11. Економічний зміст санації балансу та призначення санаційного прибутку.
12. Досудове врегулювання господарських спорів.
13. Судове врегулювання господарських спорів в Україні.
14. Порядок ліквідації підприємства в Україні.
15. Мирова угода як інструмент судового врегулювання господарських спорів.
16. Види банкрутства підприємств.

5. Загальні вказівки до виконання курсової роботи

Індивідуальне навчально – дослідне завдання передбачено навчальним планом у вигляді курсової роботи. Курсова робота виконується кожним студентом за індивідуально отриманим завданням. Зміст курсової роботи передбачає застосування отриманих теоретичних знань та набуття практичних вмінь проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та планування фінансового оздоровлення підприємства. Обсяг курсової роботи становить до 40 сторінок.

5.1. Загальні рекомендації до оформлення курсової роботи

Курсова робота виконується в комп'ютерному варіанті.

Поля : верхнє та нижнє – 2 см , лівє -2,5 см, правє – 1 см.

Шрифт 14 Times New Roman. Інтервал – полуторний.

Заголовки структурних частин курсової роботи друкують великими жирними літерами симетрично до набору.

Заголовки підрозділів друкують маленькими жирними літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком та текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам.

Кожну структурну частину курсової роботи починають з нової сторінки.

Нумерація сторінок в правому верхньому кутку. Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять.

Такі структурні частини курсової роботи, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку, наприклад: «1.2.» (другий підрозділ першого розділу). У тому ж рядку наводять заголовок підрозділу.

Ілюстрації і таблиці подаються в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Наприклад: Рис.1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва розміщуються послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначеннями номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Формули в курсовій роботі нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Посилання в тексті курсової роботи на джерела слід зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, [1, с.25].

У кінці курсової роботи необхідно вказати перелік використаної літератури, який формується в алфавітному порядку.

Кожне джерело у списку використаної літератури повинно бути сформоване наступним чином:

1. Прізвище та ініціали автора.

2. Повна назва роботи, місто, видавництво, рік видання, кількість сторінок.

Для статей, що опубліковані в періодичній літературі, необхідно вказати прізвище та ініціали автора, назву статті, назву видання, рік видання, номер журналу та сторінки.

Додатки оформлюють на наступних сторінках курсової роботи. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен містити заголовок та номер.

5.2. Оцінювання курсової роботи

Контроль виконання курсової роботи включає поточний контроль за виконанням розрахунків та захист перед комісією. Оцінка виконання та захист курсової роботи проводиться за 50 – бальною шкалою.

За вчасне та якісне виконання завдань з дисципліни «Антикризовий менеджмент та фінансова санація підприємства», студент отримує такі обов'язкові бали:

- 20 балів за теоретичні дослідження в курсовій роботі;
- 20 балів за виконання розрахункових завдань в курсовій роботі;
- 10 балів за презентацію та захист курсової роботи.

5.3. Структура та зміст курсової роботи

Курсова робота виконується на основі фінансової звітності конкретного підприємства і повинна включати наступні частини: теоретичну, аналітичну та проектну.

Варіант плану курсової роботи

Вступ

1. Теоретичні основи фінансової санації підприємства

1.1. Сутність фінансової санації та її форми.

1.2. Планування санаційних заходів як домінуюча функція управління.

1.3. Критерії ефективності санаційних заходів.

2. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства на прикладі ...

2.1. Економіко – організаційна характеристика підприємства.

2.2. Аналіз фінансового стану підприємства.

2.3. Оцінка внутрішніх та зовнішніх загроз в діяльності підприємства.

3. Планування заходів щодо фінансового оздоровлення підприємства...

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Вступ – до 2 стор. У вступі слід коротко відобразити:

- обґрунтування актуальності теми;
- загальну мету і поставлені у роботі завдання;
- інформаційно-аналітичну базу;
- відомості про структуру і обсяг курсової роботи

Основна частина курсової роботи складається з 3 розділів і підрозділів. Кожен розділ починають з нової сторінки.

У **першому розділі** (до 10 стор.) розглядають теоретичні питання щодо сутності санації, її форм; моделі санації; механізму управління фінансовою санацією; методики та принципів планування санаційних заходів; складових фінансового плану; критеріїв ефективності санаційних заходів тощо.

У другому розділі (до 20 стор.) дають економіко - організаційну характеристику досліджуваного підприємства, проводять аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 3 роки, дають оцінку внутрішнім та зовнішнім загрозам його діяльності.

Економіко – організаційна характеристика підприємства містить інформацію про види діяльності підприємства, його організаційну структуру, обсяги реалізації робіт за видами економічної діяльності, основні техніко – економічні показники діяльності. Таблиця аналізу техніко – економічних показників має вигляд:

Таблиця 1

Основні техніко-економічні показники діяльності підприємства

Показники	Од. вим	Роки			Абсолютн е відхиленн я		Відносне відхилення,%	
		1	2	3	2/1	3/2	2/1	3/2
1.Виручка від реалізації продукції	тис. грн							
2.Собівартість реалізованої продукції	тис. грн							
3.Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн							
4.Сума зносу	тис. грн							
6.Фондовіддача основних фондів	грн/ грн							
7.Фондомісткість основних фондів	грн/ грн							
8.Чистий прибуток (збиток)	тис. грн							
9.Рентабельність продукції	%							

10.Чисельність працівників	чол.							
11.Фонд оплати праці	тис. грн							

Аналіз фінансово-господарського стану підприємства
включає:

- аналіз майна;
- аналіз джерел формування майна;
- аналіз ліквідності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності;
- аналіз рентабельності (прибутковості).

Аналіз майна підприємства

Майно підприємства – ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому.

Аналіз майна підприємства проводять у такій послідовності:

- аналіз динаміки та структури майна
- аналіз складу та структури необоротних активів
- аналіз складу та структури оборотних активів.

Таблиця 2

Аналіз майна підприємства

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Відхилення відносно, %	
	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	2/1	3/2
Майно разом								
Необоротні активи								
Оборотні активи								

Таблиця 3

Аналіз складу та структури необоротних активів

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення
-----------	-------	-------	-------	------------

							абсолютне, тис. грн		відносне, %	
	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	2/1	3/2	2/1	3/2
Необоротні активи, всього										
Незавершене будівництво										
Основні засоби										

Таблиця 4

Аналіз технічного стану основних засобів

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Вартість ОЗ тис. грн: - на початок року - на кінець року - середньорічна вартість ОЗ							
Сума зносу ОЗ, тис грн							
Коефіцієнт зносу							
Коефіцієнт придатності							

Таблиця 5

Аналіз ефективності використання ОЗ

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Залишкова вартість ОЗ, тис. грн: - на початок року							

- на кінець року							
- середньорічна вартість ОЗ							
Виручка від реалізації, тис. грн							
Фондовіддача							
Фондомісткість							

Таблиця 6

Аналіз оборотних активів

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Відхилення відносно, %	
	тис.г рн	ПВ, %	тис.г рн	ПВ, %	тис.г рн	ПВ, %	2/1	3/2
Оборотні активи, всього								
Виробничі запаси								
Дебіторська заборгованість за тов., роб., послуги								
Дебіторська заборгованість за розрахунк.								
Грошові кошти та їх еквіваленти								
Інші оборотні активи								

Аналіз джерел формування фінансових ресурсів підприємства

Капітал — це кошти, якими володіє підприємство для здійснення своєї діяльності з метою отримання прибутку.

Аналіз проводять у такій послідовності:

- аналіз наявності, складу й структури джерел формування капіталу

- аналіз власного капіталу

- аналіз залученого капіталу

Таблиця 7

Аналіз джерел формування капіталу

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Відхилення відносно,%	
	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	2/1	3/2
Капітал разом								
Власний капітал								
Залучений капітал								

Таблиця 8

Аналіз складу та структури власного капіталу

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Відхилення			
							абсолютне, тис. грн		відносно, %	
	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	2/1	3/2	2/1	3/2
Статутний капітал										
Інший додатковий капітал										
Нерозподілений прибуток										
Власний капітал, всього										

Таблиця 9

Аналіз складу та структури залученого капіталу

Показники	1 рік		2 рік		3 рік		Відхилення			
							абсолютне, тис. грн		відносно, %	
	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	тис. грн	ПВ, %	2/1	3/2	2/1	3/2
Залучений капітал, всього										

Довгострокові зобов'язання										
Короткострокові кредити та позики										
Поточні зобов'язання за розрахунками										

Позитивними фінансовими якостями балансу є:

- збільшення валюти балансу;
- перевищення темпів росту оборотних активів над необоротними;
- відсутність різких змін у значеннях окремих статей балансу;
- відносна рівновага дебіторської заборгованості з кредиторською;
- відсутність «критичних» статей у балансі : «Непокриті збитки», «Вилучений капітал», «Неоплачений капітал»;
- відсутність іммобілізації коштів основної діяльності в капітальні вкладення;
- зростання робочого капіталу;
- переважання частки власного капіталу в авансованому над часткою залученого.

Аналіз платоспроможності і ліквідності підприємства

Платоспроможність підприємства визначається як здатність покриття усіх зобов'язань всіма активами.

Ліквідність – здатність підприємства покривати свої зобов'язання активами, строк перетворення яких в грошову форму відповідає строку погашення зобов'язань. Від рівня ліквідності залежить рівень платоспроможності підприємства.

Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні активів, які згруповані за ступенем їх ліквідності (у порядку зменшення) і пасивів, які згруповані за строками погашення зобов'язань.

Залежно від ступеня ліквідності активи поділяються на:

Найбільш ліквідні активи (A1):

Грошові кошти (1165)

Поточні фінансові інвестиції (1160)

Середньоліквідні активи (A2)

Дебіторська заборгованість та інші оборотні активи
(1125+1130+1135+1155+1170+1190)

Низьколіквідні активи (A3)

Запаси підприємства (1100+1110)

Важколіквідні активи (A4)

Активи першого розряду, необоротні активи (1095)

Пасиви балансу залежно від терміновості сплати зобов'язань
групують:

Поточні зобов'язання за розрахунками (П1)

(1615+1620+1625+1630+1660+1665+1690+1700)

Короткострокові кредити банків і позики (П2) (1600+1610)

Довгострокові зобов'язання (П3) – сума за другим розділом
пасиву (1595)

Постійні пасиви (П4) – власний капітал підприємства (1495)

Баланс вважають ліквідним, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$,
 $A4 \leq P4$

Таблиця 10

Аналіз ліквідності балансу

Актив	1	2	3	Пасив	1	2	3	Платіжний надлишок або нестача		
								1	2	3
A ₁				П ₁						
A ₂				П ₂						
A ₃				П ₃						
A ₄				П ₄						
БАЛАНС				БАЛАНС						

Таблиця 11

Аналіз коефіцієнтів ліквідності

Показники	1	2	3	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Вихідні дані, тис. грн							
1. Поточні зобов'язання							

2.Грошові кошти							
3.Дебіторська заборгованість							
4.Оборотні активи							
5.Необоротні активи							
6.Активи							
7.Кредиторська заборгованість							
Коефіцієнти							
1. Коеф. абсолютної ліквідності							
2. Коеф. термінової ліквідності							
3. Коеф. загальної ліквідності							
4. Коеф. співвідношення ДЗ і КЗ							
5. Коеф. мобільності активів							
6. Коеф. співвідношення активів							

Аналіз фінансової стійкості

Фінансова стійкість - це такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство здатне забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також покрити затрати на своє розширення і оновлення.

Таблиця 12

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Вихідні дані, тис. грн							
1.Власний капітал							
2.Майно							
3.Позиковий капітал							
4.Оборотні активи							
5.Основні засоби							
Коефіцієнти							
1. Коеф.автономії							
2.Коеф.концентрації позикового капіталу							
3. Коеф. фінансування							

4.Коеф. фінансової стабільності							
5. Коеф. маневреності							
6. Коеф. інвестування							

Аналіз ділової активності

В якості критеріїв ділової активності використовують такі показники, як обсяг реалізації продукції, прибуток, величину капіталу, авансованого в активи підприємства. При цьому враховують, що прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяги реалізації продукції та вартість майна підприємства.

$$T_{np} \geq T_p \geq T_k \geq 100\%$$

Ділову активність підприємства характеризують показники оборотності його засобів.

Таблиця 13

Аналіз показників ділової активності

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Вихідні дані, тис. грн							
1.Виручка від реалізації							
2.Капітал							
3.Власний капітал							
4.Запаси							
5.Дебіторська заборгованість							
6.Кредиторська заборгованість							
Коефіцієнти							
1. Коеф. оборотності капіталу							

2. Коef. оборотності власного капіталу							
3. Коef. оборотності запасів							
4. Коef. оборотності дебіторської заборгованості							
5. Коef. оборотності кредиторської заборгованості							

Аналіз прибутковості підприємства

Аналізуючи показники прибутку, доцільно виділити такі етапи досліджень.

На першому етапі аналізують формування фінансових результатів. Прибуток (збиток) основної операційної діяльності підприємства визначається як різниця виручки від реалізації продукції у діючих договірних цінах (без ПДВ і акцизного збору) та повної собівартості реалізованої продукції.

На другому етапі проводять аналіз рентабельності підприємства. Залежно від мети аналізу показники рентабельності доцільно об'єднати у такі групи: показники рентабельності вкладеного капіталу; показники рентабельності продукції.

До першої групи входять показники, які виражають відносну прибутковість всього капіталу у покриття активів підприємства, прибутковість виробничих активів діючого підприємства, прибутковість інвестицій і т.п. Ці показники використовують у системі фінансового менеджменту насамперед у сфері управління капіталом.

До другої групи входять показники, які характеризують відносну прибутковість реалізації продукції чи окремих виробів. Вони необхідні при визначенні пріоритетів у формуванні виробничої програми підприємства.

Зміна прибутку від реалізації (робіт, послуг) може бути під впливом:

зміни обсягу реалізації;

зміни структури реалізації продукції;
 зміни собівартості реалізованої продукції;
 зміни цін на продукцію.

Таблиця 14

Аналіз формування фінансових результатів підприємства, тис. грн

Показники	Роки			Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
	1	2	3	2/1	3/2	2/1	3/2
Чистий дохід							
Собівартість реалізованої продукції							
Валовий прибуток							
Інші операційні доходи							
Адміністративні витрати							
Витрати на збут							
Інші операційні витрати							
Фінансовий результат від операційної діяльності							
Дохід від участі в капіталі							
Інші фінансові доходи							
Інші доходи							
Фінансові витрати							
Втрати від участі в капіталі							
Інші витрати							
Фінансовий результат від звичайної діяльності							
Податок на прибуток							

Чистий прибуток							
-----------------	--	--	--	--	--	--	--

Таблиця 15

Аналіз показників рентабельності

Показники	1 рік	2 рік	3 рік	Відхилення			
				абсолютне, тис. грн		відносне, %	
				2/1	3/2	2/1	3/2
Вихідні дані, тис. грн							
1. Виручка від реалізації							
2. Чистий прибуток							
3. Власний капітал							
4. Витрати							
5. Активи							
Рентабельність, %							
1. Рентабельність продукції							
2. Рентабельність власного капіталу							
3. Рентабельність витрат							
4. Рентабельність активів							

Оцінка внутрішніх та зовнішніх загроз в діяльності підприємства.

Для визначення масштабів кризового стану використовується інтегральний показник Z , який розраховується окремо для державних підприємств, акціонерних товариств та товариств з обмеженою відповідальністю:

$$Z_{д.пв} = 0,02 * K_1 + 0,04 * K_2 + 2,57 * K_3 + 0,19 * K_4 + 2,18 * K_7 + 10 * K_8 + 0,81 * K_9,$$

$$Z_{акц.тв} = 0,01 * K_2 + 10 * K_3 + 1,02 * K_4 + 1,48 * K_7,$$

$$Z_{тов} = 0,18 * K_2 + 2,36 * K_4 + 3,61 * K_7 + 10 * K_8 + 0,78 * K_9$$

Таблиця 16

Граничні значення інтегральних показників Z

Рівень фінансового стану	Державні підприємства	Акціонерні товариства	Товариства з обмеженою відповідальністю
Стійка робота	>0,85	>1,39	>2,25
Легка криза	0,77-0,85	1,11-1,39	1,59-2,25
Глибока криза	0,48-0,71	0,76-1,11	0,85-1,59
Катастрофа	<0,48	0,76	0,85

Існує багато підходів до оцінки загроз фінансово - економічній безпеці підприємства. У зарубіжній практиці поширення набули дві моделі – Альтмана та Спрінгейта, названі на честь їх авторів.

У третьому розділі (до 10 стор.) на основі проведеного аналізу проводять планування заходів щодо фінансового оздоровлення підприємства.

Висновки (2-3 стор.) містять найважливіші результати, одержані в курсовій роботі та рекомендації щодо покращення фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел повинен містити не менше 30 джерел.

У додатках має бути представлена фінансова звітність підприємства за три роки, на основі якої проводився аналіз.